

حاشیه نشینی چالشی جدی فراروی توسعه پایدار شهری

جلیل محمدی^{۱*} - الهام رستمی^۲

۱- کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری- استان زنجان شهرستان سلطانیه
خ قدس خ دانش پلاک ۱۱

Email: jalil.m57@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان

چکیده

سکونتگاه های خودرو که با واژگان و معانی متفاوتی چون اسکان غیر رسمی، حاشیه نشینی، سکونتگاه غیر متعارف و امثال آن تعریف شده اند، اگرچه ریشه در شهرنشینی ناقص و تحول نیافته حاصل سرمایه داری نفتی سالهای دهه پنجاه دارند، اما این سکونتگاه ها به عنوان پدیده ای جدید در نظام اسکان پیرامون شهرها در زمان حاضر بین ۲۳ تا ۳۹ درصد جمعیت و کانون های سکونتی پیرامون شهرها را تشکیل می دهند و در صورتی که توجه و مدیریتی اصولی نشوند، چالشی جدی بر سر راه توسعه پایدار شهری خواهند بود. به دلایل متعددی چون رشد خودرو، بی برنامه و مهار ناپذیری، بسترسازی آسیب های محیطی، کالبدی، اجتماعی و فرهنگی و نظایر آنها را در مناطق شهری موجب شده اند که در صورت عدم توجه و رها سازی آنها، بدل به مشکلات پیچیده تری خواهند شد. پژوهش حاضر با هدف شناسایی علل و پیامدهای حاشیه نشینی، لزوم توجه بیش از پیش به این حوزه در مدیریت و توسعه پایدار شهری را روشن می سازد. با استفاده از آخرین منابع داخلی و خارجی نسبت به گردآوری اطلاعات اقدام شده و تحلیل داده ها از طریق واقع گرایی و توجه به مسائل روز این حوزه انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که می توان با راهبردهایی این چالش ها را در راه توسعه پایدار به توانمندی تبدیل کرد و از آنها بهره جست.

واژگان کلیدی: حاشیه نشینی، توسعه پایدار شهری، پیامدها، علل، راهکارها.

۱- مقدمه

حاشیه نشینی هم در اهداف هزاره و هم در اسکان بشر سازمان ملل بعنوان یکی از چالش های توسعه جهان معرفی شده است [۱]. در ایران اگرچه تاکنون آمار رسمی که بر اساس مطالعات ملی در این زمینه باشد وجود ندارد اما بر اساس برآورد محققین، حداقل ۱۰ درصد و حداکثر ۵۰ درصد (با میانگین ۲۰ درصد) سکنه شهرهای مراکز استان های ایران و جمعیتی بالغ بر ۱۰ تا ۱۲ میلیون نفر در مناطق حاشیه زندگی می کنند [۲].

حاشیه نشینی به دلیل تاثیرات عدیده از آن دسته موضوعات اجتماعی است که هیچ وقت تاریخ مصرف کنکاش درباره آن پایان نمی پذیرد. شهر و شهرنشینی ایران که در طول سالهای متمادی دچار دگرگونی و تغییرات بنیادین نشده بود،